

Tytko, M. M. (2013). Teoria patriotyzmu i terminologia patriologiczna (pedagogika kultury narodowej). *Pedagogia Ojcostwa, nr 1 (6)*, 213-223.

Zbroja, F. (1919). *Przemówienia do żołnierzy*. Warszawa, brak wydawnictwa, s. 58.

SUMMARY

Pakhotina Tatiana. Positive experience of the Republic of Poland in the field of patriotic education: opportunities for use in Ukraine.

One of the most common issues discussed in the publications of Polish educators is the problem of patriotic education that is not limited to the space of one state, but has world importance related to human values. For Ukraine, it is a painful topic that not only does not lose pressing, but, on the contrary, gaining weight and requires new ways to solve. A positive experience of countries with a similar problem can facilitate the solution of this problem, one of which is the Republic of Poland, which has also faced the deconcurrency of society, the fall of trust in the state and the government, and the extinction of patriotic feelings in the Motherland.

We believe that many factors are influenced by the formation of patriotism in children, young people and adults. And it is difficult to say which ones are the most important. However, looking at the duration of these factors on us, we tend to say that school and family are most influenced by us.

We consider it advisable to take advantage of the experience of the neighboring Republic of Poland, which has many interesting and effective developments, many of which have already found practical use and have positive results. The secret of successful patriotic education of Poland is in the development of a multi-sectoral multi-level system that covers not only the school, but also family education, leisure, media and book printing, life and life of different age groups

Key words: *patriotism, patriotic upbringing, education at school, family upbringing, love for the Motherland.*

УДК 377

Юрій Христій

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-1051-9378

DOI 10.24139/2312-5993/2022.07-08/421-430

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті у процесі обґрунтування організаційних засад міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах Європейського Союзу висвітлено особливості організації міжнародного співробітництва в досліджуваній сфері в таких країнах, як Кіпр, Греція та Іспанія. Вибір країн було зумовлено схожою політикою в означеній сфері. З'ясовано, що міжнародне співробітництво найчастіше здійснюється на основі двосторонніх угод або меморандумів про співпрацю (взаєморозуміння), що охоплюють такі напрями діяльності, як обмін інформацією та документами для покращення взаємних знань про національні системи професійної освіти; супровід розробки курсів професійної освіти; обмін інформацією між фахівцями (через навчальні візити, зустрічі, зокрема за допомогою ІКТ); обмін інформацією щодо методологій, передового досвіду та планування надання послуг у сфері ПТО; визнання кваліфікацій тощо.

***Ключові слова:** міжнародне співробітництво, професійно-технічна освіта, інтернаціоналізація, мобільність, Європейський Союз.*

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграційних процесів, що відбуваються в Україні на сучасному етапі розвитку суспільства, актуалізується потреба в наближенні українського законодавства та різних сфер суспільної діяльності до європейських стандартів. Не є винятком і сфера професійно-технічної освіти, що на сучасному етапі знаходиться в стані реформування. Незважаючи на низку кроків, запроваджених нашою країною в аспекті наближення до європейських стандартів професійної освіти та навчання, актуальною залишається ще низка питань, провідними з яких є забезпечення якості професійної підготовки, узгодження компетентностей випускників закладів професійно-технічної освіти з вимогами ринку праці, розвиток академічної мобільності здобувачів та педагогічних працівників закладів ПТО тощо. У цьому контексті вважаємо за доцільне детальніше аналізувати досвід імплементації означених кроків у країнах Європейського Союзу.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення досвіду країн ЄС щодо модернізації та позитивних практик професійно-технічної освіти в Європейському Союзі привертало увагу таких дослідників, як М. Артюшина, Л. Базиль, М. Бойченко, Л. Єршова, Л. Курій, О. Локшина, Л. Пуховська, В. Радкевич, Г. Романова, А. Сбруєва, Л. Сергеева, І. Чистякова та ін.

Однак, комплексного дослідження організаційних засад міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах Європейського Союзу поки що здійснено не було, що й зумовило **мету нашої наукової розвідки.**

Методи дослідження: загальнонаукові – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація – для опрацювання наукової літератури з проблем міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в Європейському Союзі; конкретно наукові: системний аналіз, що уможливив установлення взаємозв'язків між елементами системи професійної освіти та навчання в Європейському Союзі як цілісного феномену; термінологічний аналіз – дозволив установити сутнісні характеристики ключових понять дослідження.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до розгляду організаційних засад міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах Європейського Союзу, наголосимо, що досвід міжнародного співробітництва окремих країн (Німеччини, Італії, Швеції та ін.) вже знайшов висвітлення в наших попередніх розвідках, тож з метою формування більш цілісного уявлення про досліджуваний феномен вважаємо за доцільне зосередитися на таких країнах, як Кіпр, Греція та Іспанія.

Наголосимо, що, незважаючи на відсутність на Кіпрі окремої національної стратегії міжнародного співробітництва у сфері ПТО з третіми країнами, Кіпр має низку двосторонніх освітніх угод, які передбачають співпрацю в сфері ПТО.

Країною підписано угоди про співпрацю з Грузією, Коста-Рікою, Казахстаном, Іраном, Ізраїлем, Йорданією, Таїландом та Китаєм.

Міжнародна співпраця Кіпру з третіми країнами в межах первинної ПТО майже виключно стосується обміну здобувачами освіти, які пройшли стажування в готелях на Кіпрі. Велика увага до готельного сектору пояснюється ключовою роллю, яку туризм загалом відіграє в економіці Кіпру, та відповідним ноу-хау кіпрського сектору готелів.

Характеризуючи проекти міжнародного співробітництва, можемо виокремити як громадські, так і приватні ініціативи.

У межах громадських ініціатив укладено двосторонні угоди з третіми країнами щодо співпраці у сфері професійно-технічної освіти старшої середньої школи під керівництвом Міністерства освіти та культури. Рушійною силою цієї співпраці виступає розвиток і підтримка дружніх відносин між партнерами. Як зазначалося раніше, ці угоди стосуються обміну здобувачами ПТО, які пройшли стажування в готелях Кіпру, а також вивчення мови. Навчальні програми вищої ланки професійно-технічної освіти також включають факультативне вивчення іноземних мов, зокрема й турецької.

До приватних можемо віднести ініціативи, запроваджені Управлінням розвитку людських ресурсів (Human Resource Development Authority of Cyprus – HRDA) (*Human Resource Development Authority of Cyprus*), що являє собою напівдержавну організацію, джерелом доходу якої є збір на розвиток людських ресурсів, який сплачують усі компанії. Місія HRDA полягає в створенні

необхідних передумов для планового та систематичного навчання та розвитку людських ресурсів Кіпру на всіх рівнях і в усіх секторах для задоволення потреб економіки в межах загальної національної соціально-економічної політики. HRDA субсидує різноманітні навчальні заходи, що здійснюються державними та приватними установами й підприємствами, які адресовані переважно працівникам. У рамках своїх навчальних програм HRDA фінансує навчання працівників у третіх країнах. Ці працівники повинні легально працювати на Кіпрі, а їх громадянство (кіпріот, громадянин ЄС чи громадянин третьої країни) не є критерієм відбору.

Популярність вивчення мов третіх країн на Кіпрі зростає. Відповідно до стандартних програм підвищення кваліфікації для кількох компаній, HRDA включає програми з іноземних мов у свої пріоритети. HRDA щорічно готує документи, що містять тематичні пріоритети. Ці документи доводяться до відома всіх провайдерів освітніх послуг. Заклади освіти двічі на рік подають специфікації своїх програм на затвердження до HRDA. Затверджені специфікації включені до переліку, який доступний на веб-сайті HRDA. Заклади освіти, відповідно до запитів стейкхолдерів, подають заявки на реалізацію освітніх програм. Надання схвалення, а отже, і надання субсидій, залежить від відповідності програм керівним принципам політики та процедур HRDA (*Human Resource Development Authority of Cyprus*).

Так само, як і на Кіпрі, у Греції відсутня національна стратегія міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти. Це можна пояснити відсутністю цілеспрямованої стратегічної політики щодо ПТО. Крім того, така співпраця передбачає інвестування фінансових та людських ресурсів із грецької сторони, що вважається недоцільним з огляду на бюджетні обмеження останніх років.

Незважаючи на відсутність офіційних політик чи угод із третіми країнами, співробітникам грецьких компаній було надано послуги в галузі безперервної професійно-технічної освіти (CVET) Албанією. Ці країни знаходяться в центрі уваги грецьких компаній через потік інвестицій і людського капіталу до них. Первинна ПТО (IVET) координується Міністерством освіти та релігійних справ (Міністерство освіти) (*Ministry of Education and Religious Affairs (Ministry of Education)*) та Генеральним секретаріатом безперервної освіти (*General Secretariat*

of Lifelong Learning), Греція могла би розвивати співпрацю у сфері професійної підготовки, особливо з сусідніми третіми країнами, такими як північно африканські, якби це було стратегічним пріоритетом. Поодинокі ініціативи зумовлені ситуативними запитами через культурні конвенції, які контролюються Міністерством закордонних справ.

Тренінги для іноземних співробітників грецьких компаній у третій країнах здійснюються на тимчасовій основі, на основі запитів компаній.

Між Грецією та третіми країнами існують освітні угоди, які, за даними Міністерства освіти, стосуються освіти в цілому і не зосереджуються та не включають конкретні заходи щодо співпраці у сфері ПТО. Разом із тим, у цих угодах може бути широко згадана співпраця у сфері ПТО для задоволення будь-яких відповідних потреб, які можуть виникнути в майбутньому. Наприклад, у ст. 12 Освітньої угоди, підписаної з Вірменією (2011-2013 рр.), йдеться, що «обидві Сторони співпрацюють у сфері технічної та професійної освіти й обмінюються досвідом і ноу-хау».

Проте, варто зауважити, у 90-х рр. ХХ ст. така співпраця відбувалася частіше. Такі країни, як Єгипет, висловлювали свою зацікавленість у тому, щоб здобувачі освіти та викладачі закладів професійно-технічної освіти вдосконалювали свої професійні навички в Греції в таких галузях, як, наприклад, сільське господарство. Це було ще до того, як такі країни могли отримати фінансову та іншу підтримку щодо ПТО від ЄС. Таким чином, вважається, що програми ETF та інші заходи, що фінансуються ЄС, зменшили інтерес третій країн до співпраці з Грецією щодо ПТО.

Серед приватних ініціаторів міжнародного співробітництва можна згадати Інститут виробничої та бізнес-освіти – Грецьку федерацію підприємств SEV» (Industrial and Business Education and Training Institute – SEV Hellenic Federation of Enterprises (IVEPE-SEV), що пропонує освітні послуги CVET і є філією Грецької федерації підприємств (SEV). Означений центр професійного розвитку пропонує тренінги на технічну тематику за запитом окремих фірм (IVEPE- SEV).

У 2011 році було проведено великий семінар для близько 100 працівників нещодавно придбаного цементного заводу (Titan S.A.) в Албанії. Семінар тривав півроку. Семінар проводився місцевою мовою для іноземних працівників. Албанія та сусідні балканські

країни в цілому перебувають у центрі уваги грецьких компаній через потік інвестицій у людський капітал до цих країн.

Були встановлені контакти з арабськими країнами, але офіційних домовленостей поки що не було досягнуто.

У Греції немає центрів UNESCO-UNEVOC. Греція є членом ASEM і приймала 8-ме засідання митних комісарів ASEM у 2009 році. За даними Міністерства освіти, Греція не бере участі в жодній програмі, що стосується інтернаціоналізації професійно-технічної освіти в рамках ASEM або будь-якої іншої міжнародної організації.

Співпраця з третіми країнами у вищій освіті відбувається частіше, ніж у професійно-технічній сфері. У грецьких університетах навчаються численні студенти з третіх країн, особливо африканських. За словами опитаних, треті країни, можливо, більш зацікавлені у співпраці з Грецією у сфері вищої освіти, оскільки вважається, що випускники закладів вищої освіти мають кращі перспективи працевлаштування та доходу і краще асимілюються в грецькому суспільстві, ніж випускники закладів професійно-технічної освіти (*Ministry of education*).

В Іспанії, відповідно до законодавства про первинну професійно-технічну освіту (ПТО), що надається закладами при центральних та регіональних органах управління освітою, Міністерство освіти, культури та спорту у співпраці з регіональними органами управління освітою сприяє заходам щодо збільшення участі студентів, працівників, учителів та тренерів у національних та міжнародних програмах мобільності (*Royal decree 1147/2011*).

Відповідно до законодавства про безперервну професійну освіту (CVET), сформованого установами при центральному міністерстві зайнятості та регіональними органами влади, відповідальними за працевлаштування, для сприяння професійному стажуванню, включаючи міжнародне, для безробітних, необхідно укладати угоди з державними та приватними компаніями (*State Official Gazette 11-4-2007*).

У сфері IVET Міністерство освіти, культури та спорту Іспанії бере участь у співпраці на політичному рівні з різними країнами. Існують також деякі схеми мобільності здобувачів і випускників, які в основному просуваються регіональними урядами.

Крім того, Міністерство освіти, культури та спорту має мережу закладів за кордоном, які пропонують неуніверситетську освіту за офіційними іспанськими навчальними програмами. Ці заклади в

основному зосереджені на загальній освіті, але є й такі, що спеціалізуються на професійно-технічній освіті.

Міжнародна діяльність у сфері CVET здебільшого стосується політики ЄС. Наприклад, Державна служба зайнятості (SEPE) виділяє такі аспекти інтернаціоналізації:

- SEPE розробляє Europass «Професійні сертифікати» англійською та іспанською мовами, які розміщуються у вільному доступі на веб-сайті SEPE.

Також треба зауважити, що SEPE фінансує навчальні плани та організовує щорічні конкурси, що стосуються працевлаштування та професійного залучення молоді віком до 30 років, при цьому означена діяльність є пріоритетною для інтернаціоналізації компаній (*Resolution of July 16, 2013; Resolution of July 17, 2013*).

Іспанське агентство міжнародного співробітництва та розвитку (Spanish Agency of International Cooperation and Development – AECID) при Міністерстві закордонних справ запустило програму безперервної професійної освіти для безробітних в іноземних країнах у межах програми AECID про спадщину (Employment workshops (Talleres de Empleo) programme). Вона діє з 1991 року і в ній взяли участь 24 країни, зокрема країни Латинської Америки та Карибського басейну. Однак, AECID бере участь у сприянні розвитку та співпрацює з країнами, що розвиваються. З цієї причини ця програма краще вписується в категорію співробітництва заради розвитку.

Додана вартість країни, порівняно з іншими гравцями в цій галузі, зумовлена тим фактом, що Іспанія була однією з перших країн, яка розробила курси ПТО на основі професійних компетентностей. Це робилося з середини дев'яностих років і призвело до розвитку близько 140 кваліфікацій у системі освіти. Таким чином, іспаномовні країни, як правило, зацікавлені в тому, щоб дізнатися про розвиток кваліфікацій в Іспанії.

Міністерство освіти, культури та спорту Іспанії співпрацює на політичному рівні з Аргентиною, Бразилією, Китаєм, Колумбією, Екваторіальною Гвінеєю, Іраком, Кенією, Кореєю, Лівією, Катаром, Мексикою. Багато ініціатив також розробляються в контексті Організації іберо-американських держав (*Secretaría General de la OEI*). Хоча жоден конкретний регіон не є пріоритетним, схоже, що

співпраця з іспаномовними американськими країнами зростає. Крім того, у Марокко є іспанський заклад професійно-технічної освіти. Існують також програми мобільності, які орієнтовані на випускників закладів різних типів і рівнів освіти, включаючи професійно-технічну освіту. Ці ініціативи включають розміщення іспанських закладів ПТО в різних країнах світу.

Іспанія бере участь у різних ініціативах міжнародного співробітництва, не надаючи переваги конкретному сектору.

Зокрема, іспанський заклад ПТО в Марокко, надає освітні послуги в галузі охорони здоров'я, електротехніки та електроніки, а також механічного виробництва. Іспанський уряд також розвиває схему академічної мобільності здобувачів освіти у співпраці з китайською компанією, що спеціалізується на електроніці (CHINT ELECTRICS grants).

Існують також програми мобільності, які орієнтовані на випускників різних типів закладів і рівнів освіти, включаючи професійно-технічну освіту. Ці ініціативи охоплюють багато або всі сектори. Є також приклади програм від приватних організацій, які націлені на людей з різними академічними та професійними профілями, у тому числі на тих, хто закінчив курси професійної підготовки.

Міністерство освіти, культури та спорту Іспанії бере участь у міжнародному співробітництві на основі меморандумів про взаєморозуміння. Загалом такі угоди передбачають: обмін інформацією та документами для покращення взаємних знань про національні системи професійної освіти; супровід розробки курсів професійної освіти; обмін інформацією між фахівцями (через навчальні візити, зустрічі і, особливо після кризи, за допомогою ІКТ); обмін інформацією щодо методологій, передового досвіду та планування надання послуг у сфері ПТО; визнання кваліфікацій тощо.

Крім того, міністерство має мережу закладів за кордоном, які пропонують неуніверситетську освіту за офіційними іспанськими навчальними програмами. Ці школи в основному зосереджені на загальній освіті, але іспанський інститут «Хуан де ла Сієрва» в Марокко спеціалізується на ПТО (*Juan de la Cierva*).

Як приклад можна також навести ініціативу приватної структури щодо міжнародного співробітництва. Асоціація з інтеграції та прогресу культур (Pandora) сприяє стажуванню в компаніях різних

країн для молоді з різних типів закладів освіти та секторів, включаючи студентів, випускників або аспірантів. Асоціація організовує проживання, але учасники повинні покрити витрати.

У 2014 році була наявна низка вакансій в Індії, Китаї, Сінгапурі, Південній Африці та Намібії, а також у Нідерландах.

Іспанія бере участь у програмах співробітництва в рамках Організації іберо-американських держав. Зазвичай це участь у курсах для викладачів ПТО, розробників кваліфікацій та менеджерів.

Слід урахувати, що хоча уряд Іспанії має компетенцію у сфері міжнародного співробітництва, регіональні уряди також можуть розробляти ініціативи, наприклад, щодо мобільності здобувачів освіти та фахівців. Представник міністерства освіти, культури та спорту наголошує на необхідності подальшої координації різних ініціатив та суб'єктів міжнародного співробітництва.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У процесі обґрунтування організаційних засад міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах Європейського Союзу висвітлено особливості організації міжнародного співробітництва в досліджуваній сфері в таких країнах, як Кіпр, Греція та Іспанія. Вибір країн було зумовлено схожою політикою в означеній сфері. З'ясовано, що міжнародне співробітництво найчастіше здійснюється на основі двосторонніх угод або меморандумів про співпрацю (взаєморозуміння), що охоплюють такі напрями діяльності, як обмін інформацією та документами для покращення взаємних знань про національні системи професійної освіти; супровід розробки курсів професійної освіти; обмін інформацією між фахівцями (через навчальні візити, зустрічі, зокрема за допомогою ІКТ); обмін інформацією щодо методологій, передового досвіду та планування надання послуг у сфері ПТО; визнання кваліфікацій тощо.

Перспективою подальших досліджень може стати висвітлення змістово-процесуальних засад міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в країнах Європейського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА

CHINT ELECTRICS grants. Retrieved from: <https://www.mecd.gob.es/prensa-mecd/actualidad/2013/05/20130513-china.html>

Human Resource Development Authority of Cyprus (HRDA). Retrieved from: <https://www.hrdauth.org.cy>.

IVEPE- SEV. Retrieved from: <https://www.ctwoseas.eu/node/8>.

“Juan de la Cierva”. Retrieved from:
<https://www.educacion.gob.es/centros/saccen.do>.

Ministry of education. Retrieved from: <http://www.minedu.gov.gr/geniki-dieythynsi-eyropaikon-kai-diethnon-ekpaideytikon-thematon/dieythynsi-diethnon-ekpaideytikon-sxeseon/tmima-b-ekpaideytikon-antallagon.html>

Resolution of July 16 of the State Public Employment Service approving the call for grants for the implementation of training plans, at state level, having as the priority target the employed population (State Official Gazette 23-7-2013).

Resolution of July 17 of the State Public Employment Service approving the call for grants for the implementation of a state-level specific programme to improve the employability, qualification and professional insertion of youth under 30 years-old (State Official Gazette 23-7-2013).

Royal decree 1147/2011, of July 29, establishing the general organisation of professional education in the education system (State Official Gazette 30-7-2011). Retrieved from: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2011-13118

Secretaría General de la OEI. Retrieved from: <http://www.oei.es>.

State Official Gazette 11-4-2007. Retrieved from:
https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2007-7573.

SUMMARY

Khrystii Yurii. Organizational foundations of international cooperation in the field of vocational education in the countries of the European Union.

In the article, in the process of justifying the organizational foundations of international cooperation in the field of vocational education in the countries of the European Union, the peculiarities of the organization of international cooperation in the studied field in such countries as Cyprus, Greece and Spain are highlighted. The choice of countries was determined by a similar policy in the specified area. It was found that international cooperation is most often carried out on the basis of bilateral agreements or memoranda of understanding covering such areas of activity as the exchange of information and documents to improve mutual knowledge about national systems of vocational education and training; support for the development of vocational education courses; exchange of information between specialists (through study visits, meetings, in particular with the help of ICT); exchange of information on methodologies, best practices and planning of VET services provision; recognition of qualifications, etc.

Key words: international cooperation, vocational education and training, internationalization, mobility, European Union.